List 26. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 28. junija 1882.

Obseg: Katere vrbe so najboljše za pletarijo? — Oznanilo o delitvi premij. — Gospodarske novice. — Naravoslovna črtica. Životopisna črtica. — Osemnajsti véliki zbor „Matice slovenske“ v Ljubljani 14. jun. — Slovstvene stvari. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Katere vrbe so najboljše za pletarijo?

Tudi pri nas na Kranjskem jeli so se ljudje zanimati za vrborejo in pletarijo; posebno zadnja leta se je mnogo vrbovih količev nasadilo. Morda komu vstrežemo, ako navedemo tu nekoliko skušenj, katere je napravil župan Krahe na Nemškem, in sicer po naročilu dotične vlade. Te poskušnje so jako zanimive, objavili so jih skoraj vsi kmetijski listi.

Med vrbami, katere je posebno opazoval in jih poskušal, so te-le: konopna vrba (Salix viminalis), mandelčna vrba (Salix purpurea — viminalis), hvalinjska ali kaspijska vrba (Salix pruinosa — acutifolia). Ob priliki preskuševanja stavil si je sledeča vprašanja:

I. Koliko mladik dajo najboljše vrbove sorte v razni zemlji?

Odgovor: na enem hektaru izrastlo je v treh in pol letu šibnatih mladik, in sicer:

1. V dobri lapornati zemlji je dala konopna vrba 1200 centov, mandelnova vrba 1312 centov, škarlatna vrba 888 centov, rudeča konopna vrba 760, kapsijska 960 centov.

2. V dobri ilovnati zemlji: konopna vrba 2392 centov, mandelnova vrba 1926 centov, škrlatna vrba 1192 centov, rudeča konopna vrba 1612 centov, kapsijska 290 centov.

3. V slabi glinasti zemlji: konopna vrba 496 centov, mandelnova vrba 880 centov, škrlatna vrba 528 centov, rudeča konopna vrba 1257 centov, kapsijska vrba 290 centov.

4. V dobri pešnati zemlji: konopna vrba 1296 centov, mandelnova vrba 1416 centov, škrlatna vrba 672 centov, rudeča konopna vrba 688 centov, kaspijska vrba 1135 centov.

5. V slabi in suhi pešnati zemlji: konopna vrba 952 centov, mandelnova vrba 800 centov, škrlatna vrba 672 centov, rudeča konopna vrba 688 centov, kaspijska vrba 585 centov.

6. V šotni zemlji: konopna vrba 880 centov, mandelnova vrba 1984 centov, škrlatna vrba 1120 centov, rudeča konopna vrba 928 centov, kaspijska vrba 510 centov.

Navedene številke nam kažejo, da je naša mandelnova vrba primeroma najbolja, ker prospeva v vsaki zemlji in daje veliko šibnatih mladik. Razun tega je šibje izvrstno za pletenje. Konopna vrba je uže zbirčneja; v šotni zemlji še ne raste ne. Slovita kaspijska vrba daje pa najmanje šibja. Dobra peščena zemlja ugaja nji še najpreje. Šotno zemljišče je treba v grede razdeliti, da odceja in potem stori v gredah mandelnova vrba pa tudi škrlatna.

II. Katere izmed navadnih sort dajejo na isti zemlji največ pridelkov?

Odgovor. Od mandelnove vrbe najboljša je ona, ki ima široko listje (Salix triandria latifolia). To priznava Angleška in Francoska. Konopne vrbe so tudi še izvrstne pa škarlatne, druga pa uže manj.

III. Katere vrbine sorte dajejo največ mladik ali šibic za pletenje?

Mož, ki je one poskušnje delal, imel je po 100 drevesic, 3—4letnih, vsake sorte. Ko je mladike prešel, poizvedel je sledeče: Vsakih 100 drevesic je dalo pri konopni vrbi 1057 mladik ali šibic, pri mandelnovi vrbi 1115, pri škrlatni 1041, pri rudeči konopni vrbi 1028, pri kaspiški 658. Prva je toraj domača naša mandelnova vrba, najslabša pa tujka kaspijska.

IV. Koliko daje vsaka imenovanih sort lesa in koliko skorje?

Lesa imajo nekatere sorte mnogo, pa tem manj skorje, druge pa narobe. Vrbovje, še zeleno zvagano, pokazalo je pri 100 utežnih delih sledeče razmerje:

	Skorje v stotinah	Lesovine v stotinah
Konopna vrba	58·15	41·85
Mandelnova vrba	48·7	51.3
Škarlatna vrba	57·84	42·15
Rudeča konopna vrba	57·6	42·4
Kaspijska vrba	54·5	45·5

Domača mandelnova vrba daje tedaj največ lesa pa najmanj škorje in je toraj izmed vseh sort najbolja.

V. Ali kaže zemljo za vrbo globoko prekopati?

Vrbam se je pred zasajanjem rigoliralo $^1/_3$ metra, $^2/_3$ metra in meter globoko, vspehi pa niso bili posebno različni. Toda treba je še več skušenj, predno se tukaj more odločiti na eno ali drugo stran.

VI. Kako je treba vrbe saditi, da se dobiva največ pridelkov?

Poskušalo se je na močni in težki zemlji z mandelnovo vrbo. Skušnje pokazale so, da je gosto saditi bolje, kakor pa redko. Najbolje se mi zdi, vrste po 50 centimetrov narazen saditi, rastlinice v vrsti pa 10 centimetrov narazen.

VII. Kako dolgi naj bodo vrbovi količi pri nasajanji?

Zadosti je, če so 30 centimetrov dolgi. Veči količi so gola potrata.

Oznanilo o delitvi premij

v denarji in v priznanji diplom za kobile in žebice,

katera se bo vršila na Kranjskem za l. 1882.

Na Kranjskem se bo za leto 1882. vršila delitev cesarskih premij v c. kr. cekinih in v srebrnih svetinjah, kakor tudi delitev priznanskih diplom: a) za kobile z žebetom, b) za mlade kobile, c) za žebice v čveterih konkurznih postajah, ki so spodej imenovane:

V Ribnici za politični okraj: Kočevje 4. septembra 1882.

V Šentjerneji za politične okraje: Krško, Rudolfovo in Črnomelj 6. septembra 1882.

Na Vrhniki za politične okraje: Litija, ljubljanska okolica, Logatec, Postojna in mesto Ljubljana 9. septembra 1882.

V Kranji za politične okraje: Kranj, Radolica in Kamnik 12. septembra 1882.

V vsaki konkurzni postaji se začne delitev premij v imenovanih dnevih ob devetih predpoludne.

Za to delitev premij veljajo sledeče uredbe, katere so se naravnale po pravilih, ki za to veljajo, s privoljenjem c. kr. ministerstva za poljedelstvo z ozirom na posebne razmere te dežele.

I. Splošne uredbe.

1. Delitev premij se bode vršila v vsaki konkurzni postaji po posebni premijski komisiji pod vodstvom predstojnika dotične politične okrajne oblastnije kot predsednika; ta komisija obstoji iz enega poslanca državnega žebčarstva, potem iz dveh poslancev odseka za konjerejo c. k. kmetijske družbe, poslednjič iz c. k. deželnega živinskega zdravnika ali živinskega žebčarskega zdravnika, eventuelno iz dotičnega okrajnega živinskega zdravnika.

2. Kot premije se bodo delili c. kr. cekini in srebrne svetinje.

Ako bi se kdo odpovedal gori imenovanim premijam, se mu bodo namesto teh premij podelile priznanske diplome z imenom rejca, s kratkim popisom premiranega konja z opazko, da se je premiji odpovedal.

3. Premije se izročujejo rejcu premirane živine précej od premijske komisije proti prejemnemu listu.

II. Posebne določbe.

A. Za kobile z žebetom, B. mlade kobile, C. žebice.

1. V Kranji utegnejo za premije prositi samo kobile z žebetom, mlade kobile in žebice noriškega plemena, v drugih postajah ni zarad plemena nobene omejitve.

ad A.

2. Za premijo utegnejo prositi kobile z žebetom samo od svojega spolnjenega četrtega leta više, brez omejitve na kako najvišo starost, dokler so zdrave, dobro rejene, imajo na sebi lastnosti dobrih kobil plemenjic in imajo s seboj lepo žebe, ki še sesa, ali je uže odstavljeno. Pri sicer enaki kakošnosti pa imajo mlajše kobile prednost pred starejšimi.

3. Premija se sme kobilam z žebetom le takrat prisoditi: a) ako je žebe od cesarskega ali licenciranega privatnega žebca in se to dokaže s postavno (legalno) pripustnico; b) ako se prinese od župana narejeno in od pristojne politične okrajne oblastnije potrjeno spričevalo, ter se s tem dokaže, da je pripeljana kobila z žebetom uže prej, ko je žebeta storila, last bila tega gospodarja, ki za premijo prosi.

4. Zarad tega, da je katera kobila z žebetom uže v prejšnjih letih prejela eno ali več premij, ona ni izključena, da bi ne smela za naprej več premije dobiti.

ad B.

5. Za premijo utegnejo prositi mlade kobile v 4. in 5. letu svoje starosti, ter smejo le tedaj premijo dobiti:

a) če so ubrejene od cesarskega ali licenciranega privatnega žebca, in se to dokaže s postavno (legalno) pripustnico;

b) če je kobila najmanj eno leto uže v posesti tistega, ki za premijo prosi, in če se to dokaže po spričevalu župana, katero je potrjeno od pristojne politične okrajne oblastnije.

6. Mlade kobile, katere so kakor take enkrat premijo dobile, utegnejo prihodnjič premijo dobiti samo kot kobile z žebetom, če imajo lepo žebe, katero še sesa ali je uže odstavljeno.

ad C.

7. Za premijo utegnejo prositi lepe žebice po spolnjenem prvem in drugem letu, če so dobro rejene in če po rasti svojega trupla obetajo, da se bodo za naprej dobro razvile in odgojile.

8. Do premij imajo posestniki takih žebic le takrat pravico, če se s postavno pripustnico dokaže, da so te žebice od cesarskega ali licenciranega privatnega žebca plemenjaka, in se dokaže po spričevalu županovem, od pristojne politične okrajne gosposke potrjenem, da so jih posestniki sami izredili.

ad A., B. in C.

9. Kobilam z žebetom, mladim kobilam in žebicam, katere utegnejo za premijo prositi, se bode v vsaki konkurzni postaji delilo od premijske komisije:

a) Kobilam z žebetom, ki še sesa, eno darilo po 7 cekinov, eno darilo po 5 cekinov, eno darilo po 4 cekine in eno darilo po 3 cekine, potem dve srebrni svetinji.

b) Mladim kobilam eno darilo po 5 cekinov, eno darilo po 4 cekine in eno darilo po 3 cekine, potem 2 srebrni svetinji.

c) Žebicam tri darila po 2 cekina in 2 srebrni svetinji. Skupaj 148 ces. cekinov in 24 srebrnih svetinj.

Konečne opazke.

Posestniki triletnih, za pleme sposobnih žebcev se pozivajo, da naj jih o priliki premiranja pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti.

Premijska komisija ima tudi pravico visokemu c. k. ministerstvu za poljedelstvo nasvetovati licencirane privatne žebce za podporšino.

Od c. kr. deželne vlade za Kranjsko.

V Ljubljani 11. junija 1882.

Gospodarske novice.

Nove trte.

Znano je, da je na Francoskem trtna uš mnogo najlepših nogradov pokončala; od tega časa poskušajo francoski vinorejci saditi nove trte, katere vvažajo iz vseh krajev sveta v deželo, da bi se jim vendar enkrat posrečilo dobiti trto, katera bi zoperstala tej trtni bolezni. V zadnjem času vpeljale so se tri nove trte, dve iz Kine in ena iz Konhinkine. Prvi dve trti našli so francoski misijonarji leta 1873. na 1100–1200 metrov visokih gorah, iz česar se uže naprej lahko sklepa, da bodo tudi v naših mrzlih evropskih krajih dobro rastle. Predlanskem nasadile so se te trte na Francoskem in tudi po drugih državah; kakor sedaj kaže, se bodo pri nas dobro obnesle in upati je, da bomo dobili ž njimi trte, katerih trtna uš ne bode končala. Te trte dajo mnogo grozdja in iz njega napravljeno vino enako je najboljšemu francoskemu vinu, imenovanemu „Bordeaux“.

Trtni rožiček ali hudiček,

mrčes, ki se po goriških vinogradih nahaja, spada med polokrilce (hemiptera) in sicer v družino „Membracina“ ter se imenuje „Centrotus cornutus Fabr.“ Živi se od trtnega soka, ako se zeló pomnoži, je trtam škodljiv; tudi živi po leskah. Mrčes naj se nabira in pokonča.

Kako naj se uredé šolski vrti?

Deželni šolski svet štajarski izdal je ukaz od 25. maja t. l. o napravljanji in uredbi šolskih vrtov. Glavne točke tega ukaza so, da naj vsak popoln šolski vrt ima sledeče dele:

1. Drevesnico;
2. trtnico (v krajih z vinorejo);
3. oddelek za zelenorejo;
4. „ „ poskušnje;
5. primeren čebelnjak s čebelami.

Povsod naj se pa ozira na kmetijske razmere okolične. Ker bo morda ta ukaz tudi naše učitelje zanimal, prinesemo ga v prihodnji številki.

Deželni zbor štajarski

peča se v svojih sejah jako pridno s kmetijskimi stvarmi. Za pokončavanje trtne uši dovolil je 9000 gld. ter je odločil 6000 gld. podpore istim gospodarjem, katerim je napravila toča mnogo škode. Dalje je izdelal načrt deželne kmetijske banke, katera bi imela namen posojevati gospodarjem denar v zboljšanje kmetijstva.

Natoroznanske stvari.

Naravoslovna črtica.

Kratke poteze iz splošnega življenja metuljev in gosenic.

V zadnjem dopisu svojem na tem mestu narisal bil sem častitim čitateljem „Novic“ kratko sliko o splošnem življenji kebrov in njihovih ličink. Ker pa letos ni le kebrovo, temuč tudi pravo gosenčje leto, naj mi bode dovoljeno, enako sliko o metamorfoznem življenji tega mrčesa ob kratkem podati, da ga od vseh strani natančneje spoznamo, se za-nj bolj zanimamo in ga krepkeje zatiramo.

Od drugih mrčesov (kebrov-kožekrilcev, kačjih pastirjev, kobilic i. t. d.) ločijo in razlikujejo se metulji po svoji zunajnosti in životovi obliki tako, da jih z drugimi mrčesi zamenjavati ne moremo. Ti imajo v primeru svojemu životu po štiri navadno zeló velika krila ali flafutice: po dvoje sprednjih, velikih ali zgornjih, in pa ravno po toliko zadnjih, spodnjih ali malih, katera izraščena so iz metuljevega oprsja. Krila ta ali flafutice prepreženа in omrežena so z brezštevilnimi žilicami ter so z brezbrojnimi prahu podobnimi luskicami popolno in na gosto pokrita. Luskice te priraščene — oziroma izraščene — so na krilcih metuljevih na zeló malih in prav tenkih peceljčkih ter so skoraj tako druga poleg druge vravnane, kot so opeke na opeknati strehi ena k drugi prirejene. Ker imajo pa te luskice navadno raznovrstno in lepo barvo, dajejo v posameznih in posebnih vrstah metuljem prekrasno in veličastno podobo; se vé, da to ne velja o vseh metuljih, ker so med njimi tudi nekateri bolj ali manj čudni in grdi po svoji barvi. Vsi metulji sploh imajo zeló male glavice; na teh je po dvoje tipalnikov različne oblike. Nekaterih metuljev tipalnice podobne so cepcem z malo bunčico na zadnjem koncu; drugih zopet podobne so zagozdicam, tenkim iglicam, glavnikom ali česalom, nitkam, motozičem in ščetinicam, kakoršne vrste ravno da je metulj. Na vsaki strani glave ima metulj po eno tako imenovano „veliko oko“, čegar površje dostikrat iz več nego sedemnajst tisoč malih, prostemu očesu nevidljivih delcev (prostorčkov) obstoji. Stranske oči se pri metuljih navadno pogrešajo, a če so, jih je le po dvoje, kar je pa zeló zeló redka prikazen. —

Dalje imajo metulji zelo male zgornje ustnice — ter ravno da opazljive in nepremične take (zgorenje) čeljustice; spodnje čeljustice so pri njih ob enem tudi sè spodnjimi ustnicami zraščene, so nekoliko podaljšane in žlebičku podobne, narejajo ena na drugi sloneče ali skupaj položene cevkast, navadno skupaj zvit, daljši ali pa tudi krajši rilček, kar navadno metuljevi jezik imenujemo. S tem rilčastim jezikom metulji svoj živež — med ali strd — iz cvetličnega cvetja srkajo. Nekateri metulji imajo tako kratek rilček, da ga je prav težko opazovati, a nasprotno je pa ta zopet pri drugih po več centimetrov dolg. Na glavi metuljevi, ako jo dalje preiskujemo, najdemo še po dvoje pravih in po dvoje nepravih posebnih tipalic; pravih posebnih tipalic vsaka obstoji iz treh malih udkov, kar vse skupaj je z malimi prašnatimi luskicami ali pa z dlačico pokrito. To dvoje tipalic so ob enem pravemu jeziku ali rilčku metuljevemu nožnice, v katerih je ta, kadar metulj živeža ne išče, skupaj zvit — zaprt ali shranjen. Oprsje metuljevo je sem ter tje nekako kapici podobno, in z luskicami ali pa z dlačico na gosto poraščeno. Spodaj na oprsji priraščenih ima metulj svojih šestero dolgih in tenkih ter životu popolno primernih nog; iz strani oprsja razprostirajo se pa njegove čvetere flafutice ali krilca. Krila metuljeva so ob životu ozka, na zadnjem ali zunanjem koncu pa široka, zaokrožena, zobčasta, dostikrat pa tudi všenjeno izrezana. Kadar metulji počivajo ali mirno sedé, delajo sè svojimi krilci razne podobe; v takem stanu so ta pri nekaterih vrstah ravno razprostrta, pri drugih v podobi strehe povešena (povesnjena), pri drugih štrlé naravnost po koncu, zopet pri drugih so ena čez drugo položena, visé ravno navzdol ali so pa lepo skupaj zvita. Samice nekaterih vrst metuljev imajo tako mala krilca, da ž njimi kar nič letati ne morejo; ravno tako so tá pri nekaterih le deloma, a pri drugih pa tudi popolnoma gola.

Metuljevo življenje je navadno zeló kratko; le prav malo jih preživi zimo, a ti le v srednjem toplotnem pasu, v katerega tudi naši kraji spadajo. Samice metuljev nosijo vsaka po več sto jajčik.

*

Učenjaki imenujejo življenje tega mrčesa „metamorfozo“, to je življenje popolnega spremenjevanja ali predpodobovanja, ker se iz ene v drugo popolnoma drugačno in tej neslično podobo spreminja. — Gosenica — buba — metulj — kolike razlike so med tem!

Množijo se metulji po jajčkih. Če so bila jajčka v pozni pomladi ali pa poleti znešena, izvalé se iz njih še tisto leto male gosenice; če so bila pa ta še le v jeseni znešena, prileze iz njih mali zarod še le drugo leto — prihodnjo pomlad.

Gosenice imajo sploh valjasto, le malo kedaj nekoliko plošnato truplo ali život z roženo glavo. Gosenčje truplo ali život, katero obstoji iz dvanajsterih obročkov, ima na obeh straneh zračne votlinice, skoz katere (gosenica) sope ali diha. Na sprednjem delu života ali na oprsji ima vsaka gosenica po šest roženih in s krempljici dobro oboroženih pravih nog, katere pozneje — vse spremenjene — tudi metulju kot noge ostanejo. Dalje imajo gosenice po svojih posebnih vrstah tudi na drugem — zadnjem — delu života od dva do pet parov nepravih nog, katere se pa ob času zabubovanja popolnoma odvalé in zgubé. Če gosenico dalje natančneje ogledujemo, zapazimo na vsaki strani glave njene po šest svitlih zrnic (pik), katera so lepo v zvezi posamezna gosenčja očesca. Poleg tega imajo gosenice na svoji glavi tudi še po dva zeló kratka tipalnika.

Gosenčjih ust deli so pa ti-le: dve močni zgornji in dve spodnji čeljusti, zgornje in spodnje ustnice in poleg tega še štirje prav mali šlatovci ali posebna tipalca. Nekatere gosenice imajo od znotraj po dve bolj dolgi posodici (posebna prostorčka), kateri združujete se na štrucasti bradovičici spodnje čeljusti, da ji more gosenica povoljno odpirati ali pa zapirati. V teh posodicah se loči in preparira klejasta tvarina, iz katere mora gosenica pri zabubovanji svoj pajčevinati ali pa klobučinasti zgornji mešiček (zapredek) spresti, kjer se potem zabubi in v pravega metulja spremeni. Tudi o drugih potrebnih časih in prilikah gosenice na povedani način s pomočjo imenovane bradovičice spodnjih čeljusti svojo pajčevino in začasna skupna stanovanja v obrambo pred nevgodnim vremenom ali pa za sénico — predejo.

Po tipu imajo gosenice zeló različen život; nekatere so popolnoma gladke, druge bodičaste in zopet nekatere resaste ali kosmate. Zavoljo tega jih ločimo v golice (gole ali gladke), bodice, kosmatice ali ščetarice — (tudi „medvedi“ jim po nekod pravijo) in pa šopkarice, katere imajo po svojem životu posamezne dlačine šopke natrošene.

Med gosenicami nahajamo pa tudi répate, to je take, ki imajo nad svojim zadkom mehek mesnati ali pa trd rožen, nekoliko nazaj zakrivljen repek ali rožiček, kakor: mlečkar, smrtoglavec, oleandrovka in druge; nekatere imajo dvojnat ali dvorogljatim vilicam podoben repek, pravimo jim viličarice; v naših krajih nahajajo se te navadno po vrbah, pa tudi drugod. Med mnogobrojnim gosenčjim kardelom so tudi nekatere, ki imajo ali na glavi ali pa pod ovratjem po dvoje rožičkov.

Život gosenic je zeló razne dolgosti; ta obsega od nekoliko milimetrov do 15 centimetrov in tudi včasih še več dolgosti. Kakor različna je dolgost in velikost gosenčjega života, ravno tako raznovrstna je njegova barva. Gosenice, kakor pozneje tudi njihovi metulji, so mutaste; a vendar je tudi tú mala izjema. Gosenica smrtoglavčeva, ako se je dotakneš, prav glasno žika: „žk, žk, žk“; ravno isti glas more pozneje tudi njeni metulj prav krepko izvajati, kar posebno, ako leta, prav krepko izvršuje. Tudi gosenica velikega ponočnega pavlina ima prav neznaten enak glas; njeni metulj je pa uže popolen mutec. Med vso drugo gosenčjo zalego, kolikor sem je do sedaj opazoval, nisem izven navedenih dveh slučajev še nobene našel, da bi se kakorkoli glasiti mogla. (Dalje prih.)

Životopisna črtica.

Jurij Grabrijan.

V večnem spominu bode pravični;
Ne bo se bal slabega govorjenja.
Pslm. III. 7.

Žal! da mori pokončevalka človeškega življenja s koščeno svojo roko ravno sedaj v tem važnem času najboljše sinove cerkve in domovine, da morí može, ki so pridnemu ratarju jednako prvi orali narodno našo ledino in opiraje se vedno in povsod na zdrava, prava krščanska načela, priborili nam boljšo prihodnost. Res je pač, da so dosegli visoko starost, ali vender na duhu še krepki in čili, vodili nas bi bili lehko še vsaj eno desetletje; ako so pa obnemogli na polji duševnem in so jih zapustile dušne in telesne moči, vender smrti jim nismo želeli nikedar in jim ne želimo, temveč zrli bi radi še leta in leta v spodbudo svojo njihova čestita obličja. Taka prečestita oseba bil je tudi umrli častni kanonik, župnik in dekan vipavski, Fran-Josipovega reda vitez Jurij Grabrijan; moči so ga zapustile, jel je pešati uže pred kakimi tremi leti na duhu in telu, sosebno zapuščal ga je spomin; in dasi zeló zeló nerad, izročiti je moral težavnejša pastirska in uradna opravila svoja mlajšim, krepkejšim močem. Ali vender mi smo ga ljubili tudi odslè zeló in presrečni smo bili, ko smo zrli v njegovo prečestito obličje; tedaj se je radovala naša duša in vzbudila je v nas misli na njegova vzorna dela in njegove neprecenljive zasluge, ter nas navduševala, da naj hodímo njega pot tudi mi, to je, da naj delujemo za prospeh in prosveto časno in večno človeštva, osobito milega nam naroda slovenskega. In ravno zato krvavelo nam je srcé tuge in bolesti in rosno nam je postalo okó, ko smo zaslišali pretužno vest, da je tá preblagi, velezasluženi mož, dika in ponos cerkve in domovine, izdihnil plemenito svojo dušo. Kaj je on storil za svoje rojake kot dušni pastir, ter kaj je storil za-nje kot domoljub, zapisano je v knjigi življenja. V poduk onim, ki ga niso poznali, ter njemu in njegovim mnogobrojnim čestilcem v spomin, napišemo naj tú sledeče črtice:

Porodil se je Jurij Grabrijan 22. marcija leta 1800. v Adlešičah (h. št. 17) na Dolenjskem. Roditelja sta mu bila kmetijskega stanú še precej imovita in zeló pobožna. Brati in pisati se je naučil doma; a potem šel je v Novomesto, kjer je dovršil l. 1819. z izvrstnim vspehom tedanje šestrazredne latinske šole. Prišel je potem v ljubljanski licej in se učil tudi tú z izvanredno pridnostjo. Bil je vnet za vse dobro, vzvišeno, pravo in lepo. S pokojnim pesnikom Preširnom, svojim sošolcem, zlagal je rad pesnice in več Preširnovih prevel na jezik nemški. Tudi pozneje kot bogoslovec in duhovnik pel je rad in zložil marsikatero mično in pomenljivo pesnico, kakor: „Kranjska Slovenija“ l. 1823. (natisnena v Novicah l. 1862.); „Ipavci vtemeljiteljem slavne čitalnice v Ljubljani“ l. 1862.; „Pozdrav ljubljanskim gostom“ l. 1864. itd.

Ko je bil l. 1821. na razpotji, volil si ni za vse dobro vneti mladenič stanú, v katerem bi bil zložnejše živel, temveč volil si je stan, v katerem bi bil zamogel več koristiti in več dobrega storiti za človeštvo — tedaj ni iskal sreče svoje, temveč srečo druzih. Zato stopil je v ljubljansko semenišče, ter pripravljal se tú marljivo in navdušeno za bodoči stan. Sošolci bili so

mu med drugimi: Baraga Friderik, Svetličič Matej, Burger Josip in pretečeno leto umrli prošt novomeški Wilfan Simon. V mašnika posvetil ga je neumrljivi vladika Anton Alojzij 27. avgusta l. 1825. ter poslal potem duše past na Brezovico pri Ljubljani. Odtod prestavi ga l. 1826. v Loko in l. 1830. v Žir. Ko pa odvzame papež Pij VIII. s pismom: „in supereminenti apostolicae dignitatis specula“ 16. julija l. 1830. škofiji tržaški dekaniji: postonjsko in bistriško, goriški pa vipavsko, imenuje vladika Wolf l. 1831. Grabrijana stalnim duhovnim pastirjem v Šturijah na Vipavskem. Tu ostane 7 let, ter pridobi si v kratkem zaupanje in srca vseh duhovnjanov tako, da se ga starejši ljudje kaj radi spominjajo in njegovo vnemo za dušno in telesno blagostanje vernikov zeló hvalijo.

Ko pokliče Vsemogočni l. 1838. vipavskega dekana, občespoštovanega Stekarja Fr. v večnost, imenuje knezoškof Wolf še istega leta Grabrijana oskrbnikom vipavske župnije in dekanije; dve leti pozneje imenovali so ga tamošnjim župnikom in dekanom. Tú tedaj je delal in se boril z vso vnemo in gorečnostjo za najsvetejši svetinji naroda slovenskega: vero in narodnost — skoro polovico stoletja. Pačredka prikazen!*) Pred vsem posvetil je moči svoje prvi svetinji naroda, sv. veri, kot izvoru in podlagi splošnega blagostanja, časne in večne sreče človeštva in posebej narodov, njihovega razvitka in napredka. Skrbel je, da so se sv. resnice duhovnjanom vestno in goreče oznanovale in da je dosegalo duševno življenje vedno višo stopinjo popolnosti. Lepšal je tudi cerkve, sosebno svojo župnijsko in loško, ter sezidal v Logu pri Materi Božji velikansk zvonik, ki bode spominjal kot „monumentum perenne“ še naših potomcev potomce na velikega dekana vipavskega, Jurija Grabrijana.

In koliko je on storil za razvoj narodne zavesti! To znano je, menim, slehrnemu, ki je količkaj slišal o narodnem gibanji v novejšem času. Ime „Grabrijan“ čuli smo na taborih, v deželnem zboru, čitalnicah in na drugih narodnih shodih. Vipavcem ustanovil je leta 1864. „Čitalnico“, ter bil jej predsednik do zadnjega zdihljeja. In kedo je napravil l. 1870. v Vipavi tabor, katerega je prekosil doslè edino vižmarski, ako ne Grabrijan?! In kedo je bil duša vsega narodnega gibanja od Gorice do Postojne, ako ne zopet Grabrijan?! Da! on je bil v narodnem obziru za ta okraj to, kar je bil neumrljivi oče Bleiweis ze celo Slovenijo.

In kaj je bil nepozabljivi Grabrijan našej mladini? Uverjen sem, da skoro slehern Vipavec odgovoril mi bode: oče! Kako milo in blago je ravnal on ž njo, ter navduševal jo s presrčnim očetovskim glasom k pridnosti in uku. Zidal jej je šole skoro v vseh občinah dekanije vipavske, osobito krasno sezidal jo je v Vipavi s prelepim napisom nad vélikimi durmi: „Veri in omiki!“ Res je pač, da so drugi veliko pripomogli, ali vender Grabrijan bil je tudi tukaj duša. Sezidal je potem župnijsko hišo, kakoršnih je malo na Kranjskem.

Enako je bil vnet za stan kmetijski in za povzdigo njegovega blagostanja. Bil je najstarejši ud kmetijske podružnice vipavske in v prejšnjih časih tudi druzih društev, ki so pospeševala prospeh kmeta. On je tudi največ pripomogel, da so dobili Vipavci vinorejsko šolo na Slapu; kdor ne veruje, naj prečita stenografična poročila deželnega zbora kranjskega, sosebno seje 6. decembra l. 1872. in uveril se bode.

*) Na Notranjskem poznamo le še župnika: zlatomašnika prečestitega gospoda Josipa Nakusa — pokojnega dekana enega najstarejših in najiskrenejših prijateljev, da pastiruje uže 47. leto na Planini vipavski, čil hvala Bogu še na duhu in telesu.

Te njegove neprecenljive zasluge za cerkev in domovino priznal je cesar sam, ter imenoval ga leta 1857. vitezom Fran-Josipovega reda; cerkvena vikša oblast pa l. 1858. častnim kanonikom stolnice ljubljanske. In narod, sosebno Vipavci priznali so jih s tem, da so mu vse zaupali in ga tako rekoč v svojem srcu nosili; in ravno zato ločijo se in mi ž njimi tem težje od njega — svojega ljubljenca. Milo smo plakali, ko je še ležal na mrtvaškem odru in ravno tako zdihujemo sedaj, ko leži v zaprti gomili uže peti dan; občutki, ki obdajajo tú dušo in srcè, naše, so pretužni, jednaki onim, pod katerimi koprné zapuščeni otročiči, ko so jim položili v gomilo preljubljenega, preskrbnega očeta. In pred se od njega ne moremo in nočemo ločiti, dokler ne prisežemo, da ga čemo v večnem spominu ohraniti in najlepši spomenik postaviti mu s tem, da čemo živeti in delovati po istih naukih, katere je on za dobre in prave spoznal, to je, da čemo služiti do smrti: „Veri in domovini!“

Ivan Lavrenčič.

Znanstvene stvari.

Osemnajsti véliki zbor „Matice slovenske“

v Ljubljani 14. junija.

(Konec.)

Profesor Šuklje, kot zastopnik manjšine omenjenega pododbora, zagovarja premembo po zgledu pravil Matice hrvatske. Hudo graja delovanje odborovo, kar je bilo tem čudnejše, ker je gosp. Šuklje sam odbornik in je imel priliko zapazene napačnosti omeniti v odboru samem, ne pa ga napasti javno pred celim svetom. Stanje Matice, pravi, je žalostno, vse gre pri njej le rakovo pot. Treba bi bilo pri sedanjih okoliščinah skrbeti za potrebne šolske knjige, pa odbor tega ne stori. Stremajer je bil obljubil, da se imate matematika in latinščina učiti slovenski, ako se priskrbé knjige. Pa kaj se je zgodilo? Nič, ali pa so se na svitlo dale kake prav slabe knjige, kar priča knjiga Krsnikova in pa na svitlo dani atlant. On je stavil v odboru predlog, naj Matica skrbi za izdavanje šolskih knjig, pa ta nasvèt ni bil sprejet, pač pa drug dilatoričen predlog, in knjig ne bi dobili, ako bi se ne bil mož iz nasprotnega tabora ponudil, da jih hoče izdati. Odbor bi ne smel te reči v nemar puščati, ampak bi moral pisatelje še pozivati, naj to ali uno spišejo. Dalje govornik očita odboru, da pri presojevanji spisov ravna popustljivo, rahločutno in enostransko. V zgled stavlja spis o Inocenciju III, čigar pisatelj še ne vé, kaj so zgodovinski viri, in je Alzogovo cerkveno zgodovino zaznamoval za vir! V dokaz trditve omenja tudi svojega spisa o Palackem. Reklo se mu je, da bode treba zarad politične cenzure nekatere reči premeniti ali izpustiti. On je v to privolil. Ko pa knjigo v roke dobi, vidi, da je izpuščena cela kontroverza med Palackim in Höfflerjem, katera je njemu prizadejala veliko truda. In zakaj? Samo, ker je bil Höffler znan kot hud klerikalec. Dalje toži govornik, da je število društvenikov čedalje manjše in se je zmanjšalo skoro za polovico, in tudi premoženje Matično je zmirom bolj pičlo. Vrednost Matičnih knjig in inventarja je v račun nastavljena s 4000 gld., pa znaša komaj 600 gold. V odboru je sicer tudi treba mož, ki znajo dobro gospodariti, pa o izdavanji knjig naj bi oni ne govorili. Zato naj se tudi pri nas odbor deli v književni in gospodarski oddelek in ob enem naj se število njegovih udov zmanjša. On stavi toraj predlog: Novoizvoljenemu odboru se naroči še enkrat pretresati pra-

šanje o premembi pravil, zlasti o delitvi odbora v književni in gospodarski pododbor in o zmanjšanji števila odbornikov od 40 na 20.

Dr. Tavčar misli, da reči ni treba odkladati, in naj se v načelu uže zdaj sklene, da se odbor skrči na 20 udov in deli v dva pododbora.

Gospod prvosednik ga zavrne, da se o tem nasvetu ne more glasovati, ker se mora po pravilih vsak predlog gledé premembe pravil naznaniti v vabilu.

Gosp. Robič na očitanje prof. Šukljetovo, da se je zmanjšalo premoženje, odgovarja, da prej je imela Matica veliko obligacij, ki so stale v računu po nominalni, ne pa dejanski vrednosti. Ko se je pa kupila Matična hiša v Zvezdi, prodale so se te obligacije, in v račun se je postavila prava cena. Številka imetja se je toraj znižala, premoženje pa se ni prav nič zmanjšalo. Tudi ni res, da bi knjige ne bile vredne več ko 600 gold. Samo za živalstvo se je poslalo v Prago čez 2000 gld., pa vrednost te knjige, ki se prodaja za šole, je še veča.

Gosp. prvosednikov namestnik omenja, da knjigarska vrednost Matičnih knjig znaša čez 15.000 gold., da se je pa le 4000 gold. vzelo v račun. Število udov je manje, ker so se prej v imenik jemali vsi, ki so se bili kdaj kot udje oglasili ne gledé na to, ali so svoje doneske plačevali ali ne, zdaj pa so se sprejeli samo oni, ki so letnino za tisto leto odrajtali, in je imenik nekako potrdilo za društvenike, ki se v njem nahajajo, da z letnino niso na dolgu.

Dr. Zarnik podpira Šukljetov predlog, dostavlja mu pa še te-le določbe: „1. Odbor se ne deli v dva pododbora, ampak volita se dva odbora, književni in gospodarski odbor vsak s svojim podpredsednikom. Prvi naj ima 14, in drugi odbor 6 udov. Ti udje se volijo pri velikem zboru odločno za vsak odbor posebej. V književni odbor se volijo samo slovenski književniki. 2. Pri občnem zboru smejo glasovati in voliti samo ustanovniki, ne pa tudi letniki". Ker se pa to prečudno zazdi vsem pričujočim, spremeni ta svoj nasvet tako, da naj bi imeli to pravico samo osebno navzoči društveniki.

Svetec se sklada z nasvetom Šukljetovim, da naj odbor premembo pravil še enkrat vzame v pretres, ker se bode odbor vsled nove volitve jako prenovil. Odločno pa oporeka očitanju, da bi bilo stanje „Matice Slovenske" žalostno. V 15 letih se je marveč tako lepo vstanovila in razvila, da je mora vesel biti vsak narodnjak. Z malim premoženjem se je veliko storilo in mnogo lepega in koristnega na svitlo spravilo. To pričajo letos izdane knjige: geometrija, slovnica Šumanova, somatologija, letopis. Kritizirati in grajati je lahko; Prešerna so kritizirali, in najnovejši naš pesnik Gregorčič našel je tudi svojega kritikarja. Premoženje in število udov pojasnila sta predgovornika. Gledé šolskih knjig pa mora omeniti, da se odbor ni branil jih dajati na svitlo, da pa ne more vsega potrositi samo za šolske knjige. Treba je ozir jemati tudi na ude, ki ne bi bili zadovoljni samo s šolskimi knjigami. Šolske knjige se pripravljajo o času, ko so potrebne. Ko bi jih bil izdal odbor uže prej, bi mu Matica gotovo ne vedela hvale. Knjige se spreminjajo, Stremajer bi ne bil vpeljal slovenskega učnega jezika, ako bi bili tudi knjige imeli, ker je še tisto odpravil, kar je bil Jireček vpeljal, in Matica bi imela še veči kup nespečanih knjig, ki so po mnenji gosp. Šukljeta tako malo vredne. Odbor bo imel skrb tudi za šolske knjige, ko bo videl, da jim je za vpeljavo slovenskega učnega jezika resnica.

Gosp. prvosednikov namestnik prebere potem gori omenjeni zedinjeni nasvet prof. Šukljeta in dr. Zarnika, kakor ga misli dati na glasovanje. Gosp. Pakič v njem pogreša od dr. Zarnika povdarjano določbo, da mora vsak odbornik „Matice slovenske" pravilno pisati slovensko diktando. (Splošni smeh.)

Nasvèt Šukljetov s 1. pristavkom dr. Zarnika se potem sprejme skoraj soglasno. Drugi dostavek dr. Zarnika gledé pravice glasovanja pri občnem zboru pa ostane v manjšini. Zanj je glasovalo le 20 društvenikov.

Dopis ljubljanskega društva „Narodni Dom" in določila njegova, da ima „Narodni Dom" sčasoma postati lastnina „Matice slovenske", se vzame na znanje in ob enem se pritrdi odborovemu nasvetu, društvo „Narodni Dom" naprositi, naj bi svoja pravila premenilo tako, da bi imel pravico v odboru njegovem sedeti tudi zastopnik „Matice slovenske".

S tem je bil dnevni red dovršen; pred razhodom pa se je g. Žvab pritožil, da knjig še ni dobil, in da se na dnevni red ni postavila navadna točka: Posamezni nasveti. Tudi je priporočal odboru, naj uže skoraj pregleda nabrano narodno blago in ga spravi na svitlo.

Gospod prvosednikov namestnik odgovarja, da se je ta točka izpustila iz dnevnega reda le zarad tega, ker mora vsakdo nasvete, ki jih misli staviti, prej naznaniti odboru. Ker se pa ni do odločenega časa nobeden tak nasvet naznanil, izpustila se je ta točka kot čisto nepotrebna iz dnevnega reda. Gledé knjig odgovarja gosp. tajnik, kje jih bode dobil, ob enem pa tudi on ponavlja željo, da bi se vredilo narodno blago. Gosp. tajnik in gosp. Žvab ne vesta, da se je odbor uže veliko trudil s pregledovanjem narodnega blaga, da je pa mnogo pod tem imenom poslanih reči le malo vrednih in ne za natis.

S tem je bilo zborovanje končano in gosp. Grasselli sklenil je ob pol 7. uri zbor ter se prišlim društvenikom zahvalil za prihod.

Slovstvene stvari.

* *Davorin Jenko*, sloveči skladatelj zložil je prvo srbsko opereto „Vedeževalka". Z Belega Grada došle poročila ne morejo prehvaliti tega najnovejega Jenkovega dela. Ravno pa zvemo, da je Jenko navršil tudi novo opero „Vračara ili Baba Hrka". Prav iz srca častitamo našemu rojaku!

Naši dopisi.

Iz Bloške okolice 23. junija. — Kar se malokdaj, zlasti v hribih le po preteku veliko let zgodi, se je 19. t. m. pri sv. Vidu nad Cirknico zgodilo. Bila je namreč birma, katere uže čez petdeset let ni bilo; zato so jo vsi farmani še toliko bolj zaželeli in so k tej imenitni cerkveni svečanosti za olepšanje vse storili, kar je bilo mogoče. Popravili so na nagloma pota, postavili mnogo majev, med katerimi jih je posebno 6 s slovenskimi zastavami na daleč okoli pomenljivost tega veselega dneva oznanovalo. Pri napravljenih slavolokih so se sledeči, od tukajšnjega gosp. učitelja preskrbljeni napisi brali: „Srečen prihod", (na drugi strani) „srečen odhod". „Verna srca višjemu dušnemu pastirju". „Blagoslov z Vami in za nami". „Skozi težave na višave, pastir prineseč polajšave". „Sveti Vid na visocem svet', petdeset ni Te videl let". „Slava knezu škofu". Zvečer so bile med napisi luči prižgane, da se je posebno lepo bralo. Bila je tudi cerkev, sicer za to faro premajhna vsakemu, prav všečno ozaljšana. Prejšnji dan proti večeru k prihodu premil. knezoškofa je šlo veliko odrašenega ljudstva, kakor tudi šolska mladina z osemdesetimi zastavicami

naproti, kateri prihod je tudi lepo vbrano klenkanje zvonov in pokanje možnarjev pozdravljalo in poveličevalo. Tudi cerkveno petje vkljub slabim orgljam je bilo še precéj vbrano; samo dotični orgljar naj bi bil pri tako redkih cerkvenih svečanostih pri odgovarjanji in prenehanji orgelj povsod natančno prej informiran; katere opombe bi gotovo vsak z radostjo sprejel. K sklepu se še izreka splošna želja, da ne bi zopet petdeset let do take vesele svečanosti preteklo.

Od virov Krke 23. junija. — „Novice“ od 21. junija t. l. št. 25. poročajo, da so v Krki skoraj vsi raki za kugo poginili. Pri nas o tej kugi celo nič ne vemo, razun kar beremo; raki so še zdaj v zgornji Krki popolnoma zdravi. To sporočam, da ne bo morebiti kdo menil, da je goljufija, ker se od nas raki vedno vozijo in daleč po svetu pošiljajo. — V sredo popoldne 21. t. m. je nektere kraje toča precej hudo zadela v tej okolici.

Iz Vipave dné 25. junija. — († *Dekan Jurij Grabrijan.*) V Vipavi umrl je dné 22. t. m. narodni starosta, mnogozaslužen gospod na cerkvenem, narodnem in gospodarskem polji, v visoki starosti 82 let. — Sklicevaje se na posebni obširneji životopis, omenjamo tukaj samo njegovega pogreba, ki je bil preteklo soboto zjutraj ob 9 uri. Sprevod, katerega se je vdeležila velika množica ljudstva in nad 30 duhovnov, vodil je prečastiti gospod ljubljanski dekan A. Urbas, pridigoval je preč. gosp. postojnski dekan Hofsteter, — izmed žalujočih omenjamo gospoda grofa Lanthieri-a, gospoda deželnega poslanca Mateja Lavrenčič-a, ki je nosil krasen lavorov venec, naročen po národnih deželnih poslancih z napisom: „Iskrenemu rodoljubu, — dragemu tovaršu, — deželni poslanci“; enako so z venci spremljevali pokojnega: kmetijska podružnica Vipavska, Slapska vinorejska šola z gosp. vodijo R. Dolencem na čelu, gospe Vipavske, šolska mladina i. t. d. i. t. d. — Iz došlih gospodov omenjamo še gospodov okrajnega glavarja Globočnika, župnika dr. Jurija Sterbenc-a in kapucinskega gvardjana s Križa. Sprevod bil je velikansko krasen, dokaz, kako priljubljen in visoko cenjen je bil pokojni pri vsih, ki so ga poznali. Županu Vipavskemu gospodu Dolencu pa gre še posebna hvala, da je bil sprevod, trajajoč do blizo pol ene popoldne, — tako krasen in skozi v najlepšem redu. — Naj častitljivi starosta naš, — goreč boritelj za pravice Slovencev, — ljubljenec vseh, ki so ga poznali — v miru počiva!

Z Gradca 25. junija. (*Vabilo.*) Izmed učiteljstva ljudskih in meščanskih šol v Gradci ustanovil se je odbor, v ta gotovo koristni namen, da bi ustanovil stalno razstavo učnih pripomočkov za ljudske in meščanske šole, za učiteljske pripravnice, in za učiteljske in šolske biblijoteke. — Ustanovitev razstave v Gradci je uže zarad tega posebnega pomena, ker je to mesto tako rekoč kulturno središče za južne in zapadne dežele, kakor Štirske, Koroške, Kranjske in Primorja, in ker pasamezne dežele z malimi izjemki še niso z učnimi pripomočki tako preskrbljene, kakor bi bilo želeti, in je upanje, da bi se na ta način še mnogo razpečalo. Odbor za stalno razstavo je uže meseca januarja t. l. poslal okrožnico na različna založništva učnih pripomočkov. Veliko tvarine se je uže doposlalo in še vedno dohaja nova. Do sedaj se je toliko nabralo, da je razstava zagotovljena.

Sledeče vabilo ima namen, tudi vsa ona založništva, fabrike in druga podvzetja in društva, katera v tej stroki producirajo, in katerih naslovi so bili do sedaj odboru neznani in se jim tedaj okrožnica ni mogla doposlati, opozoriti na stalno razstavo učnih pripomočkov v Gradci in jih povabiti k vdeležbi.

Sledeče točke so podlaga razstavi, po katerih se ima razstavitelj in odbor ravnati:

1. Vsak producent podari razstavi po en komad svojih izdelkov in ga „franco“ dopošlje; potem nima razstavitelj nikakoršne druge razlake.

2. Vsak komad dobi nepogojno tak prostor, da se lahko opazi.

3. Pri večjih zbirkah se tudi, ako je treba, posebna omara ali tudi zaporica dovoli.

4. Zadnji čas dopošiljanja je 1. avgust 1882, da se pozneje laglje natančno določi dan, kedaj se ima odpreti razstava.

5. Tudi novi izdelki, kateri bodo po odprtji razstave dovršeni, se sprejemajo.

6. Cena, imeniki in čedne tablice, tordek i. t. d. i. t. d. so že zared kupčijskega prospeha potrebni.

7. Odbor in razstava sta stalna in je poglavitna naloga odborova, trgovinski dobiček razstavnikov brezstransko in vestno pospeševati.

Vse reči naj se pošiljajo na Jakob Lochbichler, Director der Franz Josef-Schule in Graz.

Odbor stalne razstave učnih pripomočkov v Gradci.

Z Motnika 19. junija. (*Letina, mlatilnice, Cugmajerjevo železno drevo, sadjereja, bučele.*) Ker se „Novice“ najbolji za kmetijstvo zanimajo, naj jim danes malo popišem, kaj smo napredovali in kako imamo letino.

Letina nam zadosti lepo kaže, da bi le kake hude ure ne bilo, kakor nam je uže večkrat pretilo, pa hvala Bogu! do sedaj nam še ni toča zdatne škode naredila, kakor drugje po sveti. Seno nam daje prav bogato košnjo, ker je skoz in skoz dežja dosti; da bi le sedaj lepo bilo, ko so začela zoriti žita.

Nekteri naši premožni kmetje po hribih so si pred nekimi leti začeli omišljevati ročne mlatilnice, sedaj jo ima vsak veči posestnik. Ravno tako Cugmajerjeva podobna železna drevesa, kakoršno ima uže vsak, kdor ima kaj za orav zemlje. Ta hvalevredna drevesa pa izdelujeta dva kovača, eden na Loči, drugi v Čeplah, oba blizo Vranskega (Franz), ki imata dosti naročila in jih tudi na bližnje sejme (v Kamnik) včasih pripeljeta.

Za sadjerejo se pri nas toliko skrbi, da se divjaki v hosti izkpoljejo ter na sadovni prostor posadijo in prežlahtnijo. Taki divjaki neradi rastejo, če se prav primejo; leto ali dve raste, pa se potlej posuši, da človek veselje do sadjereje zgubi. Pa imajo vendar nekateri kmetje vrte prav dobro zasajene, da je spomladi, ko drevje cvete, in jeseni, ko zori, prav lep romantičen pogled. — Pri bučelah bi se lahko kaj dobilo, pa se čedalje bolj zanemarjajo; vzrok je, da ne umejo ljudje, kako bi jih s pridom gojili. G. Križnik.

S Podgore 27. junija. Pri občinski volitvi so bili izvoljeni: za župana gospodar Janez Žnidaršič iz Male vasi, za svetovalca pa Janez Zevnik iz Male vasi in Franc Ercul iz Zagorice.

Iz Ljubljane. — Političnih in celó srenjskih dogodeb ni in vse bi bilo tiho, če bi se v Ljubljani ne kazale tu in tam kozé pri odraščenih in prav hude ošpice pri otrocih. Nekateri trdijo, da teh bolezni ne bo prej popolnoma konca, dokler se ne končajo šole. Pripisujejo pa to nezdravemu vremenu, kakoršno je bilo, ko je bilo zdaj vroče zdaj mrzlo, zdaj solnce zdaj dež, da se človek kaj lahko pregreje ali pa prehladi. Bo menda vendar enkrat stanovitneje vreme.

— (*Vabilo*) k LVI. odborovi skupščini „Matice Slovenske“ v sredo dné 5. julija t. l. ob 5. uri popoludne v Matični hiši na kongresnem trgu št 7. — Dnevni red: 1. Branje zapisnika o LV. odborovi seji. 2. Branje zapisnika o XVIII. rednem velikem zboru Matice Slovenske 3. Naznanila prvosedstva. 4. Volitev prvosednika, njegovih dveh namestnikov, blagajnika in pregledovalca društvenih računov. 5. Volitev odborovih od-

sekov. 6. Poročilo tajnika, oziroma knjižničarja o dobi od LV. odborove seje. 7. Nasveti o knjigah, katere bode Matici slovenski izdajati letos in prihodnja leta. 8. Poročilo gospodarskega odseka. 9. Posamezni nasveti.

V Ljubljani dné 26. junija 1882.

Peter Grasselli,
prvosednikov namestnik.

— (*Veliko besedo in bogati bazar*) priredi ljubljanska čitalnica na korist „Narodnemu Domu" v prostorih čitalnične restavracije v nedeljo dné 2. julija t. l. — Obseg: Petje možkega zbora čitalničnega; godba c. kr. pešpolka „veliki knez Mihael"; piramide Sokola; ples; umetalni ogenj in „bazar", katerega oskrbljujejo narodne č. gospé in gospodične. — Po končani besedi se prične ples v društveni dvorani, I. nadstropje. — Začetek ob 7. uri zvečer. — Vstopnina za osobo 30 kr. — Radodarnost je neomejena. — Pri neugodnem vremenu se veselica preloži na prihodnjo nedeljo. Odbor.

— († *Gospa Eliza plem. Kapus-Pichelstein*), soproga znanega rodoljuba v Kamnigorici, umrla je dné 23. t. m. Naj v miru počiva in Bog naj tolaži vso njeno družino o tako britki zgubi!

— (*Gospoda Ivana Šolar-ja*), deželnega šolskega nadzornika v Zadru, zadel je mrtvoud, kakor včerajšnji „Narod" poroča. Upamo in iz vsega srca želimo, da bi se našemu rojaku prav kmalo popolno zdravje povrnilo.

— (*Odgovornega vrednika „Novičnega" gosp. Alojzija Majer-ja*) zadela je velika nesreča, ker mu je preteklo nedeljo večer po kratki bolezni umrla soproga Marija Majer, še le 49 let stara, zapustivša sedmero otrok.

— (*Gospod inženir Ziegler*) odložil je, kakor čujemo, odborništvo za ljubljansko mesto, katero sprejeti so ga le težko spregovorili tovariši njegovi. Prav veselo znamenje je to za naravni razvoj narodni v Ljubljani in za razpad čudovito skrpane „liberalne" stranke na Kranjskem. Vivat sequens!

— (*V Celji*) bil je obsojen odgovorni vrednik od „Südsteirische Post", gospod Leon zarad dopisa iz Ljubljane, v kterem je bil na časti razžaljen ljubljanski mestni odbornik dr. Zuppan. — Gotovo je obsojeni list le po nepazljivosti sprejel oni dopis, — dopisnike časnikov nam prijaznih moramo pa pri tej prilki živo prositi, naj ne škodujejo naši pravični — dobri stvari s tako nepremišljenim ravnanjem in naj ne pišejo, česar ne morejo zanesljivo dokazati. Ne tepimo sami sebe!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Levičarji nadaljujejo svoje hujskanje in čenčanje pri svojih strankarjih, sicer pa domača politika popolnem miruje. — Porotna sodnija obsodila je sleparja „barona" Hofmana na 7 let vječe. Rojen v Toplicah na Češkem bil je izučen glažar, toda nadarjen se je naučil tujih jezikov ter se vedel po odličnem vedenji prislepariti v najvišje kroge na Ruskem, Angleškem, Francoskem, Nemškem in v Avstriji. Dokazanih mu je mnogo goljufij, ki znašajo več sto tisuč gold. — Velike denarne nerednosti staknile so se tudi pri zavarovalnici „Patria", njen vodja Frik zginil je in z njim 700.000 goldinarjev.

Z Gorice. — Dr. Tonkli predložil je deželnemu zboru načrt postave, po kateri naj bi vsako mesto in vsak trg volil svojega poslanca v deželni zbor domá in se volilna pravica razširila v smislu nove postave za volitve v državni zbor na vse, ki plačujejo vsaj po 5 gld. neposrednega davka.

Ogrska. — V Tisa Estar-u zaklano je bilo, kakor se je sodnijam naznanilo, po judih mlado kršansko dekle pri praznovanji judovskega praznika. — To prikriti, vrženo je bilo v vodo žensko truplo v obleki umorjene. To je sodnijam prav pokazalo sled za morilci in zaprt je uže rabinarjev namestnik Rosenberg, devet druzih judov in brodarja, katera sta drugo truplo v vodo vrgla. Vsa dogodba dela velik strah judom po Ogerski, ker se po pravici boje preganjanja.

Egipt. — Zarad egiptovskih zmešnjav zborujejo evropske velevlasti v Carigradu, pa brez Turške, katera je zdaj krinko odložila ter priznala, da je Arabi paša prav po njenih ukazih ravnal. — Vse kaže na to, da bo Angleška s pritrjenjem ali brez pritrjenja konference zasedla vsaj sueški kanal, ako ne še večjega dela Egipta.

IX. izkaz doneskov
za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Gospod	Lukan Jakob, mag. v št. Vidu pri Zatični	5 gold.	— kr.
Gg.	mariborski bogoslovci, poslano po preč. gosp. Fr. Ogradi, korarji	7 „	40 „
Gospod	Polak Eduard, častni kanonik in dekan v Leskovci . . .	10 „	— „
„	Grivic Fr., kaplan v Leskovci	5 „	— „
„	Vovk Jan., žup. v št. Jerneji	2 „	— „
„	Tavčar Ignacij, župnik pri sv. Križu na Dolenjskem . . .	2 „	— „
„	Logar Jakob, župnik pri sv. Križu pri Ajdovščini . . .	5 „	— „
„	Hajšek Ant., žup. v Makolah	2 „	— „
„	Pihler Simon, kapl. „ „	1 „	— „
	Skupaj .	39 gold.	40 kr.
K temu v zadnjem listu izkazanih .		1122 „	50 „
	Skupaj do zdaj .	1161 gold.	90 kr.

Vabilo na naročbo „Novic".

Koncem tega meseca izteče naročba na „Novice" za prvo polovico letošnjega leta, zato vljudno prosimo gg. naročnike in prijatelje naše, ki so naročnino le za ta čas odrajtali ali ki na novo želijo dobivati naš list, naj se oglasijo za to do konca tega meseca, da liste poredoma dobivajo v pričetku druzega polletja.

„Novice" z „Oglasnikom" vred stanejo:

za pol leta po pošti 2 gold. 40 kr., — v tiskarni prejemane 2 gold.,
za četrt „ po „ 1 „ 30 kr., — v „ „ 1 „

Naročnina naj se po najcenejši poti poštarskih nakaznic pošilja pod naslovom Blaznikove tiskarne v Ljubljani.

Administracija „Novic".

Odgovorni vrednik: Alojizj Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.